

272,160

Kinnitatu
11. okt. 1929. J. Püf.

E. V.
TARTU ÜLISKOOLI
ÕIGUSTEADUSKOND
20. okt. 1929
№ 30
TARTU

~~272,160~~

RAHVUSVAHELINE ÕIGUS.

2
Tartu Riikliku Ülikooli
Raamatukogu
31893

Sissejuhatus.

Rahvusvaheline õigus ja rahvusvahelise õiguse teadus.

- § 1. Rahvusvahelise õiguse mõiste, tema alused ja jagunemine. Rahvusvaheline ühiskond (la communauté internationale). Selle mõiste. Tema faktilised ja õiguslikud alused. Rahvusvaheline ühiskond, kui rahvusvaheliste õigusnormide rakendusväli. Rahvusvaheliste õigusnormide loomus ja nende õigusjõu alus. Rahvusvaheline õigus, kui rahvusvaheliste õigusnormide kogu avaldus. Rahvusvaheliste õigusnormide jagunemine. Rahvusvaheline avalikõigus. Selle avaldusväli. Rahvusvaheline eraõigus. Selle rakendusväli.
- § 2. Rahvusvahelise õiguse allikad. Rahvusvahelise õiguseallikate liigid. Komme (coutume), kui rahvusv. õiguseallikas. Kombe tõusmine rahvusvahelise õiguseallikaks. Selle tingimused ja eeldused. Kombe avaldus rahvusv. õiguseallikana. Komme ja harjumus (l'usage). Lepped (traités), kui rahvusvahelise õiguseallikas. Rahvusvaheliste lepete loomus. Nende esiletulemine. Nende avaldus. Üldised lepped. Erilepped. Rahvusv. kohtukodade otsused (décisions des juridictions internationales), kui rahvusv. õiguseallikas. Siseriiklik seadusandlus, kui rahvusvahelise õiguseallikas. Selle avaldus. Rahvusvahelisõigusliku tähtsusega elemendid põhiseadustes ja muus seadusandluses. Siseriikliku kohtutegeluse tähtsus rahvusvahelises õiguses. Selle ilme rahvusvahelise õiguse allikana. Vaated teadusl. doktriinide, kui rahvusv. õiguseallika peale. Nende ulatus ja tähtsus rahvusvahelises õiguses. Teaduslikud asutised ja nende tähtsus rahvusvahelises õiguses. Diplomaatilised aktid ja

nende tähtsus rahvusv. õiguses.

Rahvusvahel.õiguse rakendamine ja tõlgitsemine. Tühjad kohad (lacunes) ja selgusetus (obscurités) rahvusvahelistes õigusnormides.

§ 3. Rahvusvaheliste suhete ja rahvusvahelise õiguse arenemine.

Arenemisjärgud rahvusvaheliste suhete ja rahvusvaheliste õiguse ajaloos. a) Esimene ajajärk: Antiik aeg kuni Rooma riigi languseni. Rahvusvaheliste suhete iseloomulikud jooned sel ajajärgul.

Olukord Greekas. Olukord Roomas. b) Teine ajajärk: Rooma riigi langusest kuni Westphali rahuni (1648-1648). Rahvusvaheliste suhete iseloom sel ajajärgul. Seisukord ajajärgu algaastail. Religioosete mõjundite esilekerkimine rahvusvahelistes suhetes. Islamism ja kristianism. Paavsti püüded rahvusvahelise ülivõimu omandamiseks. Võitlused usuvabaduse eest. Riigivõimu transformatsioon ajajärgu lõpuks.

c) Kolmas ajajärk: Westphali rahust kuni Prantsuse revolutsioonini (1648-1789). (Westphali rahuleping. Selle sisu põhijooned ja tähtsus rahvusvaheliste suhete arenemises. Dünastilised püüded ajajärgu arenemise põhitoonis. Prantsuse kuningriigi rahvusv. tähtsuse tõus. Võimupüüded 18 sajandil. Venemaa liitumine rahvusvaheliste võimuteguritega. Poola riigi jaotamine (1772, 1793, 1795). Põhja-A. Ühisriikide tekkimine (1776). Laevasõidu ja kauplemisvabaduse tunnustus. Prantsuse-Ühisriikide lepingus 1788.

Euroopa poliitilise tasakaalustuse idee rahvusv. suhetes 17 ja 18 sajandil. d) Neljas ajajärk: Prantsuse resolutsiooni algusest kuni Viini kongressini (1814-1815). Prantsuse revolutsiooni humanitaarsed ideed ja nende avaldus rahvusv. suhetes. Napoleon I võidud. Napoleoni võimu langemine. e) Viies ajajärk: Viini kongressist kuni ilmasõjani. Viini kongress (1815) ja selle tähendus. Püha Alliants. Aacheni kongress (1818). Legitiimiteedi printsiip.

Interventsioonipoliitika. Monroe doktriin. Belgia iseseisvustumine (1831). Prantsuse 1848a. revolutsioon ja Prantsuse teine keiserrüik. Krimmisõda. Pariisi rahu (1856) ja selle tähendus rahvusvahelistes suhetes. Itaalia seisukorrad. Venemaa tagasitõrjumine Balkani protektori seisukohalt ja Türgimaa seisukorra garantii. Mustamere neutraliseering. Donau jõe käsitlemine. Mereõiguse deklaratsioon (16.IV.1856). Itaalia ühinemine (1870). Prantsuse-Saksa sõda (1870) ja Saksa keiserrüigi tekkimine, Vene-Türgi sõda ja San-Stefano rahu (1878). Berliini kongress ja selle tulemused. Kolonisatsioonipüüded. Suured sõjalised liidud. Keskeriikide kolmikliit (7.X.79 - 20.V.82). Vene-Prantsuse liit (23.VIII.97). Vene-Jaapani sõda (1904) ja selle tulemused. Rootsi-Norra eritumine (1905). Esimene Haagi rahukonverents (1899) ja selle tulemused. Teine Haagi rahukonverents (1907). Londoni konverents (1908-1909). Inglismaa ühinemine Prantsuse - Vene liiduga (1908). f) Ilmasõda ja ta järelused. Ilmasõja eeldused. Sõja algus ja käik. Rahulepingud. Versailles rahuleping. Selle põhijooned. S.-Germaini rahuleping (10.9.1919). Neuilly rahuleping 27.XI.1919. Trianoni rahuleping (4.VI.20). Rahuleping Türgiga (Sevres 10.8.20 ja Lausanne 24.7.23). g) Eesti riigi tekkimine. Eesti-Vene rahuleping.

- § 4. Rahvusvahelise õiguse teadus, selle süsteem ja arendamine. Rahvusvahelise õiguse teaduse süsteem. Rahvusv. avalikõiguse teadus. Rahvusv. eraõiguse teadus. Nende seisukohad teiste õigusdistsipliinide seas. Rahvusvahelise õiguse/teadus, poliitika ja ajalugu. Üksikuid jooni rahvusvahelise õiguse teaduse arenemisest. Järelglossatorid ja kanonistid ja rahvusvahelise õiguslikud äärepunktid nende õpetustes. Tähtsamaid varajasimaid õpetlasi rahvusvahelise õiguse alalt: Albericus Gentilis ja Franz Suarez.

Hugo Grotius, tema teos ja selle tähtsus rahvusv. õigusteaduse arenemises. Üksikuid järgnevaid õpetlasi rahvusv. õigusteaduse alal. Richard Zouch, Samuel Pufendorf, Christian Wolff. Vattel. Ühekülgne positivism ja selle jälgijad rahvusv. õigusteaduses: Cornelius van Bynkershoek. Joh. J. Moser. Georg Friedrich Martens. Eklektism rahvusv. õigusteaduses 19 sajandil. Heffter, Bulmerincq, Bluntschli, Holtzendorff. Üksikuid esindajaid rahvusv. õigusteaduse alalt uuemal ajal. Tähtsamad perioodilised väljaanded rahvusv. õiguse alal. Tähtsamad teaduslikud asutised rahvusv. õiguse alal.

I o s a:

RAHVUSVAHELINE AVALIKÕIGUS.

1 Peatükk.

Riik, tema õigused ja kohused rahvusvahelises ühiskonnas.

1 k a t k e.

Riigid, kui rahvusv. ühiskonna liikmed.

§ 5. Riik, kui rahvusv. õiguse subjekt. Riigi, kui rahvusv. õiguse subjekti mõiste ja olemus. Riigi struktuur ja selle tähendus rahvusvahelistes suhetes. Lihtstruktuuriga riigid. Personaal-unioonriigid. Mitmesugused konföderatiivsed riigid. Föderaalriigid. Mitmesugused ühistused ja küsimus nende seisukorrast rahvusv. õigusvahetades: rändsuguvõsad, koloniseerimisetevõtted, rahvusvahelised vähemused, sõda-pidavad rahvused, rahvusvahelised jõekomisjonid, riigiosad ja asumaad. Rooma kirikuriik.

§ 6. Riikide teovõimsus rahvusvahelises ühiskonnas ja selle tingimused.

Riigi teovõimsuse mõiste. Riikide teovõimsuse tingimus. Suveräänsus. Suveräänsuse avaldus. Suveräänsuse riigi teovõimsuse ulatus rahvusvahelises ühiskonnas. Protektoraaatriigid. Nende mõiste ja olemus. Nende seisukord rahvusv. ühiskonnas.

Nende teovõime küsimus. Vasallriigid. Nende mõiste ja olemus. Vasallriigi seisukord rahvusvahelises ühiskonnas. Rahvusvahelised mandaatmaad. Mandaatvõimu alused ja ulatus. Mandaatvõimu korraldus. Olevad mandaadid. Alaliselt neutraalriigid. Neutraliteedi olemus ja ulatus. Neutraliteedi mõju teovõimele. Neutraliteedi tekkimine ja kindlustamine

§ 7. Riigi territoorium ja selle rahvusvaheline tähendus. Territooriumi mõiste. Territooriumi ulatus. Alusterritoorium. Juurdekuuluvused: asumaad, jooksvad veed, kanaalid, sisemered. Õhuruum. Maaaluspind. Veealused kaablid. Kaldaveed. Nende rahvusvahelisõigusline seisukord ja sidestus riigi territooriumiga. Riigi võimu avaldus ja selle ulatus kaldavetes. Kalda veed sõjaajal. Sadamad ja nende kasutamistingimused. Territoriaalvõimu ulatus laevadele ja lennukitele. Territooriumi omandamine ja kaotus. Territooriumi omandamise ja kaotuse järeldused. Territooriumi omandamise ja kaotamise viisid, loomulik ja õigusline, originäärne ja derivatiivne. Territooriumi omandamist ja kaotust kaasastav tingimus. (tunnustus riikidelt). Rahvahääletus (plebistiiit).

§ 8. Territooriumid väljaspool riigi piire: Rahvusvaheliseks läbikäimiseks vabalt kasutatavad veed.

a) Vabad mered. Merede vabaduse põhimõte. Selle järeldused merede kasutamiseks riikide poolt rahu ja sõjaajal. Laevasõidu vabadus ja reeglid. Mereteede õigus. Kalapüügi vabadus. Merekaablite paigutamise vabadus ja nende korrashoiu õigus. Politseiõigused vabal merel. Selle ulatus ja selleks õigustatud laevad. Mereröövlite jälgimise ja mereröövi maha surumise õigus. Selleks õigustatud laevad. Kaldariikide eriõigused vabade merede kasutamisel rahu ja sõjaajal. Laevade riikkondsuse määramine merel.

b) Väinad. Nende rahvusvaheline seisukoht. Vabat ja sisemerd ühendavad väinad. Vabaid merdi

ühendavad väinad. Bospooruse ja Dardanellide väinad.
Sund ja Belt. Gibraltar.
c) Rahvusvahelised kanaalid. Suezi kanaal.
Panama kanaal. Kieli kanaal. Nende rahvusvaheline
seisukoht.
d) Rahvusvahelised jõed. Rahvusvaheliste
jõgede kasutamisevabaduse põhimõtte. Selle põhimõtte
teostamine ja ulatus. Rahvusvahelised lepingud põhi-
mõtte teostamise kindlustamiseks. Tähtsamad rahvus-
vahelised jõed. Donau, Rein, Mosel, Meemel, Ooder, Elbe,
Po, Missisipi, Amazon, Kongo, Niger.

2 k a t k e.

Riikide põhiõigused rahvusvahelises ühiskonnas ja nende kitsendused.

- § 9. Riikide põhiõiguste mõiste ja olemus. Riikliku ole-
mise alalhoiu õigus (droit de conservation) ja sel-
le avaldus. Riigi üldise olukorra tõstmine. Riigi
kaitse. Riigi olukorra kindlustus ja selle ulatus.
Riikide võimuvahetuste tasakaalustuse poliitika.
Riigi õigus rippumatuse peale ja selle avaldus.
Riigi sisemine rippumatus. Rippumatuse avaldus riigi
poliitilise siseorganisatsiooni alal. Rippumatuse
avaldus valitsemistegevuse alal. Rippumatuse aval-
dus seadusandluse alal. Rippumatuse avaldus kohtu-
mõistmise alal.
Riigi väline rippumatus välise rippumatuse üldine
avaldus. Riikide õiguslik üheväärisus (égalité
juridique). Riikide faktiline võrdsusseisukord. Suur-
riigid ja väikeriigid. Riikide vaba kauplemise õi-
gus. Transiidi vabadus.
- § 10. Riigi vastutus/kohustus. (Responsabilité de l'Etat).
Riigi vastutuse mõiste. Riigi vastutuskohustuse
põhjendus. Riigi vastutuse eeltingimused. Vastutus
riigi võimu enda poolt toimepandud kahjusünnitavate
toimuste puhul. Riigi vastutus kodusõja ja mässude

tõttu sündinud kahjude eest. Riigi vastutus tema ametnikkude poolt toimepandud kahjusünnitavate toimuste puhul. Riigi vastutuse küsimus tema kodanikkude poolt toimepandud kahjusünnitavate toimuste puhul.

- § 11. Interventsioon. Selle mõiste. Selle avaldus. Diplomaatiline ja sõjaline, positiivne ja negatiivne, individuaalne ja kollektiivne, avaline ja varjatud interventsioon. Interventsiooni õigustus Euroopa praksises ja doktriinis. Interventsiooni tingimused. Monroe doktriin. Selle sisu. Dragodoktriin.

Interventsioon Rahvasteliidu poolt.

3 k a t k e.

Riikide tekkimine ja nende rahvusvaheline tunnustamine.

Riikide ümberkujunemine ja selle järeldused.

- § 12. Riigi tekkimine. Riikide tekkimise viisid meie ajal. Tekkinud riigi konstitutiivsed tunnused. Riigi esinemine de facto. Riigi rahvusvaheline tunnustamine. Selle tähtsus. Riigi tunnustamise õiguslik loomus. Riigi tunnustamise eeltingimused. Riigi tunnustamise vormid. Tunnustamise järeldused. Riigi tunnustamine tema tekkimise ajajärgus. Tunnustamine mässajateks. Tunnustamine sõdivaks pooleks. Tunnustamine rahvuseks. Uue valitsuse tunnustamine. Riigi astumine Rahvasteliidu liikmeks. Rahvasteliidu liikmeks astumise sisulised ja vormilised tingimused.
- § 13. Riikide ümberkujunemine, selle mõiste ja selle järeldused. Riigi poliitilise organisatsiooni ümberkujunemine ja selle järeldused. Õiguslik võim ja faktiline võim. Faktilise riigivõimu teotsemise rahvusvahelised järeldused. Riigi territoriaalne ümberkujunemine. Selle ümberkujunemise avaldused. Territoriaalse ümberkujunemise järeldused. Territoriaalse ümberkujunemise järeldused üldiste riigilepingute, riigivõla, riigi domäänide ja ümberkujunemise territooriumil maksvate seaduste kohta.
- § 14. Riigi kadumine. Selle mõiste ja avaldus. Riigi kadumise viisid meie ajal: riigi inkorporatsioon, anneksioon, sunnitud või vabatahtlik ühinemine teise riigiga. Riigi täielik

ja osaline kadumine. Riigi täieliku ja osalise kadumise järeldused üldiste riigi lepingute, riigivõla, riigi domäänide ja kaduva riigi territooriumil maksvate seaduste kohta.

2 Peatükk.

Rahvusvahelised õiguslikud aktid.

1 k a t k e .

Üldised küsimused rahvusv. õiguslikest aktidest.

- § 15. Rahvusvahelised õiguslikud toimingud. Nende loomus rahvusv. õigusl. toimingute teostumistingimused. Tahteavaldus ja selle ilmestus rahvusv. õiguse alal. Rahvusvaheliste õiguslike toimingute avaldusvormid. Lepingud (convention), lepped (accord), deklaratsioonid, verbaalnooted, nooted, kokkulepped (compromis), protokollid, lõpuprotokollid, konkordaadid.
- § 16. Rahvusvahelised lepingud. Rahvusvahelise lepingu üldine iseloom. Rahvusvaheliste lepingute sõlmimise sisulised eelmed. Lepingute sõlmimise käik ja vorm. Lepingute ratifitseerimine. Ratifitseerimise käik ja vorm. Ratifitseerimise tähendus. Rahvusvaheliste lepingute registreerimine. Rahvasteliidus. Registreerimise viis, vorm ja tähendus. Ratifitseeritud ja registreeritud lepingute avaldamine. Järeldused sõlmitud lepingutest pooltele ja kolmandatele. Lepingute täitmise kindlustamine, Kindlustusvahendid. Lepingute tõlgitsemine. Lepingute maksvuse lõppemine. Selle tingimused.
- § 17. Lepingute liigid.
- A. Poliitilised lepingud.
- a) Rahulepingud. Sõjariistade ja vaherahu lepingud. Rahulepingute harilikud põhijooned. Rahulepingute täitmise kindlustamine, Versailles rahuleping. Eesti-Vene rahuleping.
- b) Liidulepingud (traités d'alliance). Liidulepingute sisu ja ulatus. Casus foederis liidulepingutes. Liidulepingute poliitilised järeldused. Üksikud näited,

liidulepingutest. Eesti-Läti kaitseleping.

c) Garantiilepingud. Garantiilepingute ülesanne ja sisu. Garantiilepingute esemed. Territoriaalvalduste garanteerimine. Alalise neutraliteedi garanteerimine. Laenude garanteerimine.

B. Konsulaar- ja õiguskaitselepingud.

a) Konsulaarlepingud. Nende otstarb, ülesanne ja sisu. Eesti poolt sõlmitud konsulaarlepingud.

b) Kohtuliku abiandmise lepingud ja lepingud kurjategijate väljaandmise kohta. Nende lepingute sisu. Kurjategijate väljaandmise kohta käivate lepingute üldised põhimõtted. Väljaantavad isikud. Väljaandmist tingivad kuriteotoimingud. Väljaandmise nõudmise ja otsustamise vorm.

c) Kahekordse maksustamise ärahoidmise, maksustamisest kõrvaldamise ^{koostamise} takistamise ja maksude alal administratiivse abiandmise lepingud. Olevate lepingute mõõduandvad juhtmõtted. Rahvasteliidu konventsioonikavad, nende sisu ja põhimõtted.

C. Majanduslikud ja sotsiaalpoliitilised lepingud.

a) Tervishoiu- ja sanitaarlepingud.

b) Lepingud tööliste rahvusvaheliseks kaitseks. Lepingud orja- ja naistekauplemise takistamiseks.

c) Lepingud loodusvarade kaitseks.

d) Lepingud side ja ühendusteede korraldamiseks. Lepingud rahvusvahelise posti läbikäimise korraldamiseks. Üleilmiline postiuioon. Selle korraldus ja ülesanded. Lepingud rahvusvahelise telegraafilise läbikäimise korraldamiseks. Üleilmiline telegraafi unioon ja selle korraldus. Lepingud telefoniühenduste korraldamiseks. Lepingud raudtee-, maantee- ja õhuühenduste korraldamiseks.

e) Lepingud kirjandusliku ja kunstilise omanduse kaitseks. Lepingud tööstusliku omanduse kaitseks.

f) Lepingud raha ja mõõtmise alal. Ladina rahaunioon. Skandinaavia unioon. Rahvusvaheline meetrimõõdu konventsioon.

g) Tolli - ja kaubanduslepingud.

1) Tolliliidud.

Tolliliit (Zollbund, Zollverein, Zollunio) ja tolliühing (Zolleinigung). Tolliühendus (Zollgemeinschaft). Tolliliidu siht ja kuju. Tolliliidu rahvusvaheline seisukoht. Tolliliidu leping. Tolliliitide ja tolliühingute tähtsamad üksikkujundid. Saksa tolliliit. Danzigi ja Poola tolliühendus. Meemeli ja Leedu tolliühendus. Luxemburgi-Belgia tolliliit. End. Austria ja Ungari vahetoll alal ja selle ümberkujundamise kavad. Austria-Ungari järelriigid ja nende vahetollid. Austria-Saksa ühinemise kavad. Schveitsi-Lichtensteini tolliliit. Prantsuse Monaco tolliliit. Briti ja ta asumade vahetoll. Euroopa tolliliidu kavad. Tollitariifide avaldamise unioon. Tolli vormaliteetide lihtsustamise konventsioon. Balti tolliliidu püüded. Eesti-Läti tolliliidu arenemine ja praegune seisukord.

2) Kaubanduslepingud.

Kaubanduslepingute ülesanne ja loomus. Kaubalepingute sisu. Tollisüsteem kaubalepingutes. Tollitariif. Üldine ehk autonoomne tariif. *Uni* taartariif ja kordne tariif; viimase ilme (minimaaltariif, maksimaaltariif). Konventsionaaltariif. *Differentsiaaltariif*. Enamsoodustuse klausel kaubalepingutes. Selle loomus. Enamsoodustusklauseli, *õig*uslik tähendus. Tema järeldused. Eriklauselid (Balti klausel). Tollivõitlused (tollisõda). Tollisulg (metodo del catenaccio).

3. Peatükk.

Riikide rahvusvaheline esindus.

§ 18. Rahvusvahelise esinduse mõiste. Rahvusvahelise esinduskorralduse konstitutsioonilised eelmed. Välisesindusõigusi (jus repraesentationis omnimodo) kandev isik monarhistlikkudes ja vabariiklikkudes maades. Välisasju

juhtivad ametkonnad. Välisministeerium. Riigi esindajad välisriikides ja nende liigid. Diplomaatilised esindajad. Konsulaaresindajad. Tehnilised esindajad.

- § 19. Riigipea välisesinduslikud funktsioonid. Tema esindusõiguse ulatus. Selle konstitutsioonilised alused. Riigipea eksteritoriaalsus. Selle mõiste ja ulatus. Isiku ja eluaseme puutumatus. Vabadus kohtualluvusest ja maksudest. Piiramata kommunikatsioonioigus kodumaaga. Valitsemisaktide väljastamine võõral pinnal. Meie Riigivanema välisesinduslik seisukoht. Tema esinduslikud ülesanded.
- § 20. Välisminister. Välisministri ülesanded ja nende täitmine. Välisministeerium. Selle organisatsioon.
- § 21. Diplomaatilised esindajad. Nende üldine esinduslik ülesanne. Diplomaatiliste esindajate astmestik 1815a. Viini ja 1818a. Aacheni protokollide alusel. Suursaadikud. Saadikud. ^{residentid} ~~Ministeeriumid~~. Asjaajajad (chargés d'affaires). Diplomaatlik korpus.

Diplomaatliste esindajate nimetamine ja ametisse astumine. Diplomaatiliste esindajate volituste lõppemine. Diplomaatlikkude esindajate seisukoht ja õigused teenistusriigis. Diplomaatlikkude esindajate ja nende kaaspersonaali eksteritoriaalsus. Selle ulatus. Meie välisesindused.

- § 22. Konsulid. Konsulite üldine ülesanne ja selle iseloom. Konsulite liigid. Ametkonsulid. Aukonsulid. Peakonsulid, konsulid, asekonsulid, konsulaaragendid. Konsulite nimetamine ja ametisse astumine. Konsulite teenistuse lõppemine. Konsulite õigused teenistusriigis. Vabadus kohtualluvusest teenistusriigis. Konsulaararhiivi puutumatus. Vabadus maksudest ja selle tingimused. Saateriigi tunnusemärkide kasutamine. Konsulite ülesanded. Kaubanduslikud ülesanded. Administratiivsed ülesanded. Ülesanded perekonnaseisu alal. Ülesanded saateriigi kodanikkude huvide kaitsmise alal. Konsulite jurisdiktsioonilised ülesanded. Konsulite jurisdiktsiooni ülesanded mittekristlikkudes ja barbaarriikides. Türgimaa enne ja pärast Lausanne lepingut. Teised Aasia ja Afrika maad. Konsulite jurisdik-

tsiooni ülesannete ulatus neis maades.

4. Peatükk.

Rahvusvahelised organid.

- § 23. Rahvusvahelised komisjonid ja sihtliidud. a) ~~Ü~~ komisjonid. Reinikomisjon. Doonau Euroopa- ja rahvusv. komisjonid. Elbe ja Meemeli komisjonid. Suezi kanaali komisjon. Bosporuse ja Dardanelli merekitsuste komisjon. b) Sanitaarkomisjonid. Rahvusv. tervishoiuamet Pariisis. Rahvusvaheline nõukogu Bukarestis. Sanitaarkoordinatsiooni komisjon. *Tausheeri* sanitaarnõukogu. c) Finantskomisjonid Türgi, Egiptuse, Kreeka ja Austria finantskomisjonid. d) Rahvusvahelised sihtliidud. Üldine telegrahviliit. Üleilmiline postiliit. Rahvusv. transpordiliit. Raadioliit. Rahvusv. liit tööstusl. omanduse kaitseks. Rahvusv. liit kirjandusl. ja kunstil. omanduse kaitseks. Rahvusv. liit tollitariifide avaldamiseks. Rahvusv. põllumajanduse instituut. Rahvusvaheline mõõtude ja kaalude büroo. Rahvusvaheline sanitaarliit. Rahvusv. tööamet. Rahvusvahelise vaimlise kooperatsiooni instituut jne.
- § 24. Rahvusvahelised kohtud .a) Rahvusvahelised segakohtud (Türgimaa, Egiptuses). Nende korraldus ja ülesanded. b) Haagi alaline vahekohus. (*Cour* permanente d'arbitrage) Selle tekkimine, korraldus ja ülesanne. c) Alaline rahvusvaheline kohtukoda (*Cour de justice internationale*) Kohtukoja tekkimine, korraldus ja ülesanded.
- § 25. Rahvasteliit. Rahvasteliidu asutamine. Rahvasteliidu põhikiri ja selle vastuvõtmine. Rahvasteliidu korraldus. Rahvasteliidu liikmed. Rahvasteliidu organid. Rahvasteliidu üldkogu. Rahvasteliidu nõukogu. Sekretariaat. Rahvasteliidu ülesanded, kompetents ja tegevus.
- § 26. Lisa 4 peatüki juurde: rahvusvahelised kongressid ja konverentsid. Nende ettevalmistus, korraldus ja protseduur.

5 Peatükk.

Rahvusvahelised tülid ja nende lahendamine rahulisel teel.

- § 27. Rahvusvahelised konfliktid. Poliitilised ja juriidilised

konfliktid. Konfliktide lahendamise diplomaatlikud vahendid. Diplomaatlikud läbirääkimised. Kongressid konverentsid. Kolmandate vahetalitus (bons offices et médiation). Kolmandate vahetalituse iseloom. Kolmandate vahetalitus Haagi 29 juuli 1899 ja 18 okt. 1907 a. konventsioohides. Vahetalituse viisid Haagi konventsioonide järele. Médiation ordinaire. Médiation spéciale. Kolmandate vahetalituse kasutamise tingimused.

§ 28. Rahvusvaheliste konfliktide lahendamise juriidilised vahendid. Vahekohus. Vahekohtu ilme. Vahekohtu kasutamise tingimused. Vahekohtute liigid. a) Faktultatiivne vahekohus. Selle iseloom. Fakultatiivne vahekohus Haagi 29.VII. 1899a. ja 18.X. 1907 a. konventsiooni järele. Vahekohtu kasutamise tingimused Cour permanente d'arbitage. Vahekohtu protseduur. Vahekohtu otsuse jõud.

b) Obligatoorne vahekohus. Vahekohtu klauselid (clauses compromissoires) lepingutes. Üldised ja erilised vahekohtu klauselid. Alalised vahekohtu lepingud (traités d'arbitrage permanent). Vahekohtu lepingute iseloom ja sisu.

c) Haagi 1899 ja 1907a. konventsiooni alusel kujundatud rahvusvahelised ankeetkomisjonid. (Commissions internationales d'enquête). Ankeetkomisjonide kompetents, protseduur ja otsused.

d) Segakomisjonid (Commissions mixtes).

§ 29. Rahvusvaheliste tülide lahendamine Rahvasteliidu vahendamisel. a) Arbiteerimine ja asja uurimine Rahvasteliidu nõukogu poolt. Asja uurimine täiskogu poolt. Selle tingimused ja käik.

b) Rahvusvaheline kohtukoda (Cour de justice internationale). Rahvusvahelise kohtukoja kompetents ja protseduur rahvusv. tülide lahendamisel.

c) Ankeetkomisjonid.

d) 2.X.24a. Genfi protokoll rahvusv.

tülide lahendamiseks.16.X.1925a.Locarno leping.

§ 30. ~~Rahvusvahelised~~ ^{alised} ~~Représailles.~~ ⁿⁿⁱ⁻ vahendid. ^{Rétorsion}
Représailles. ^{Embargo.} Boycottage. Blocus
pacifique. Rahvasteliidu majanduslik blokaad.

6 Peatükk.

Rahvusvaheliste tülide lahendamine sõja kaudu.

1 k a t k e.

Sõda ja sõdivad pooled.

- § 31. Sõda. Sõja mõiste. Sõja tähendus rahvusvahelistes suhetes. Sõja seisukord. Sõja seisukorra avaldus riikide vahel. Seisukord sõdivate poolte vahel. Sõjaseisukorra tähendus kolmandatele mittesõdivatele riikidele. Sõjaseisukorra tähendus eraisikute kohta. Sõja algus ja selle järeldused. Sõja lõppemine. Vaherahu ja selle järeldused.
- § 32. Sõjaõigus. Sõjaõiguse üldine iseloom. Sõjaõiguse tähtsamad allikad. Pariisi meredeklaratsioon 16.I.1856. Peeterburi deklaratsioon 19.XII.1868. Haagi deklaratsioonid 29.VII.1899. Genfi konventsioon 6.VI.1906 II Haagi rahukonverentsil 16.X.1907 allakirjutatud lepingud. Londoni meredeklaratsioon 1909.a.
- § 33. Maasõda. Sõja piirkond. Juhtuva sõja korral sõja piirkonda mitte kuuluvad kohad. Sõdivad üksused. Sõjavägi. Selle koosseis. Mittesõdivad üksused ja sõjavägede suhtumine neile. Parlamentöörid. Salakuulajad. Sõdimisvahendid. Sõjavõimu rakenduse üldpõhimõte. Kitsendused sõdimisvahendite kasutamisel. Tähtsamad kitsendused Peeterburi 11.XII.68a. deklaratsiooni ja Haagi kokkulepete alusel. Sõjakavalus. Sidestus mässajatega, vastasriigist. Elukohtade piiramise ja pommitamise tingimused. Elukohtade käsitlemise nõue pärast ära võtmist. Sõjavangid, võitlejad ja mittevõitlejad. Sõjavangide õigusline seisukord. Sõjavangide vabakslaskmine ausõna alusel. Teadete bürood sõjavangide kohta.

Sõjahaavatud ja haiged. Genfi konventsioon, 6.VII.1906.a. Sõjahaavatute käsitlemine vaenlase poolt

- § 34. Maasõda (järg). Okupatsioon (occupatio bellica)
Okupatsiooni tingimused. Okupeeritud maa-ala seisukord. Võimukäsitus okupeeritud maa-alal. Okupeeritud maa-ala elanikkude seisukord. Maksude ja riigivaranduste käsitlemine. Eraomanduse käsitlemine sõjas.
- § 35. Merisõda. Sõjapiirkond merisõjas. Aktiivne sõdija merisõjas. Kaaperlaevad enne ja pärast Pariisi 16.IV.1856a. merisõigusedeklaratsiooni. Kaubalaevade muutmine sõjalaevadeks. Sõjariistustatud kaubalaevade seisukoht. Sõdimisvahendid merisõjas. Miinid. Veealused paadid. Pommitamine. Sanitaarpersonaali seisukord merisõjas. Genfi konventsiooni maksvus merisõjas.
- § 36. Merisõda (järg), Blokaad. Blokaadi mõiste. Blokeeritav vee-ala. Blokaadi tingimused. Blokaadi efektiivsus ja blokaadi vormiline väljakuulutus. Blokaadi piirkonda tungimine ja selle järeldused. Meretõkestus (*Suspense*).
- § 37. Priisiõigus. Priisiõiguse üldpõhimõte ja selle arenemine. Priisiobjekt ja selle mõiste. Vaenlase laeva mõiste, tunnused ja selle konfiskeerimise tingimus. Sadamas seisvate vaenlase kaubalaevade konfiskeerimise tingimus. Laevakoorma konfiskeerimise tingimus. Konfiskeeritava laeva käsitlemine konfiskeeriija poolt. Konfiskeerimisele mittekuuluvad laevad ja esemed. Konfiskeeritava laeva meeskonna käsitlemine konfiskeeriija poolt. Konfiskeeritava laeva põgenemine enne priisikohtu otsust ja selle järeldused. Priisikohtu otsus ja selle järeldused. Priisikohtu korraldus ja protseduur. Katse rahvusvahelise priisikohtu loomiseks II Haagi rahukonverentsil
- 2 k a t k e
Sõda ja neutraalriigid.
- § 38. Neutraaliteedi mõiste ja iseloom. Neutraalriigi suhtumine sõdivatele pooltele. Sõdivate poolte suhtumine neutraalriigile. Neutraalriikide seis-

kord maasõja puhul. Neutraalriigi territooriumi mittekuulumine sõja piirkonda ja selle järelused. Sõdivate poolte sõjajõudude interneering neutraal-territooriumil. Neutraalriikide seisukord meresõja puhul. Neutraalriikide territoriaalvete puutumatus sõjategevusest. Sõdivate poolte sõjalaevade peatumine neutraalriikide sadamates ja selle tingimused. Sõdivate sõjalaevade lubamatu peatumine neutraalriikide sadamates ja selle järelused. Priisiesemete toomise keeld neutraalsadamatesse ja erand sellest merehäda puhul. Neutraalriikide kauplemiseõigus sõja puhul.

II o s a .

Rahvusvaheline eraõigus.

§39. Üldised mõisted. Rahvusvahelise eraõiguse mõiste, avalduspiirkond ja ulatus. Rahvusvahelise eraõiguse õiguslik loomus. Lahkuminevad vaated rahvusvahelisele eraõigusele. Rahvusvaheline ja rahvus~~line~~line suund. Pidemõisted rahvusvahelises eraõiguses. Rahvusvahelise eraõiguse allikad. Riikide siseseadusandlus. Riikidevahelised lepingud ja kokkulepped. Haagi konverentsid (1893, 1894, 1900, 1904) ja nende tulemused rahvusvahelises eraõiguses.

1 Peatükk

Kodakondsed ja välismaalased õiguslikus

käsitluses.

1 k a t k e

Kodakondsus (la Nationalité).

§ 40. Kodakondsuse mõiste ja tähendus. Kodakondsuse allikad. Kodakondsuse üldine määratlus. Kodakondsus Eestis 27.X.22.a. seaduse järele. Sündinud lapse kodakondsuse määramine ja selle põhimõtted. Jus soli ja jus sanguinis lapse kodakondsuse määramisel. Nende põhimõtete esinemine ajaloo ja praeguse aja õiguses. Jus sanguinis Greeka ja Rooma õiguses. Jus soli esile tulemine ja maksvus feodaalajajärgul. Jus soli ja jus

sanguinis meie aja riikide seadusandlustes. Mõlemate põhimõtete koostatud esiletulemine meie aja riikide seadusandlustes. Eesti seadusandluse seisukoht.

§ 41. Kodakondsuse muutmine. a) Kodakondsuse omandamine.

Naturalisatsioon. Selle mõiste. Naturalisatsiooni esiletulemine ajaloo (Greeka, Rooma). Naturalisatsioon meie aja seadusandlustes. Naturalisatsioon Eesti seadusandluse järele. Naturaliseerimise tingimused, protseduur ja järeldused. b) Kodakondsuse kaotamine. Kodakondsuse kaotamine Eesti seadusandluse järele, selle tingimused ja järeldused. c) Abiellumise järeldus /naise kodakondsusele. Eesti seadusandlus. Eesti kodaniku abiellumine vöörast kodakondsusest mehega. Eesti kodaniku abiellumine vöörast kodakondsusest naisega.

§ 42. Kodakondsuse muutmine (järg). Territoriaalsete muudatuste tähendus kodakondsusele. Üldpõhimõtte kodakondsuse kohta territoriaalsete muudatuste puhul. Annekseeriva riigi kodakondsuse omandamine. Seda tingivate aluste süsteemid. Annekseeriva riigi kodakondsuse omandamine 1) elukoha põhimõtte alusel, 2) päritolu (sündimise) põhimõtte alusel, 3) elukoha või päritolu põhimõtte alusel, 4) elukoha ja päritolu põhimõtete alusel korraga. Annekseeritud maa-ala kodanikkude jäämine endise riigi kodakondsusesse. Selle viisid. Tähtajaline emigratsioon (või n.n. option tacite). Optsioon (option expresse). Optsiooni tagasiulatav jõud. Optsiooni tähendus laste ja abikaasade kohta. Optsioon Eesti-Vene rahulepingu järele.

§ 43. Konfliktid kodakondsusõiguste vahel. Konfliktid kodakondsusõiguste põhimõtete (jus soli, jus sanguinis) rakenduse alusel. Konfliktide lahendamine juhtumistel, kui asi tuleb käsitlesele ühes asjaomases riigis. Siseseadusandluse otsustav mõju. Konfliktide lahenumine juhtumistel, kui asi tuleb käsitlesele mitte asjaomases riigis, Konfliktid kodakondsuse muudatuste puhul.

2 k a t k e

Välismaalaste õiguslik olukord.

- § 44. Võraste õiguslik olukord vanaaja riikides. Vanad Ida riigid. Greeka.Rooma.Võraste õiguslik olukord keskajal. Välismaalaste õiguslik olukord meie ajal. Üldpõhimõte.Välismaalaste õigus- ja teovõime. Seisukohad üksikute riikide seadusandlustes. Välismaalaste olukord varandus,-obligatsioon-, perekonna- ja pärimisõiguste alal.
- § 45. Välismaalaste juriidiliste isikute õiguslik olukord. Juriidiliste isikute kodakondsuse küsimus. Selle tunnusmärgid.Juriidilise isiku asukoht. Asukohta määravad asiolud. Kontsessioneerid. Osanikkude kodakondsus.Põhikirja määramise koht. Aktsiate väljaandmise koht. Tegevuse koht. Välismaaliste juriidiliste isikute üldine õiguslik olukord. Nende tunnustamine.Seisukohad välisseadusandlustes.Välismaaliste juriidil.isikute tunnustamine välislepingute läbi. Eestis maksva seadusandluse seisukoht. Välismaaliste juriidiliste isikute tegutsemisluba.Välisriigi seisukord tsiviilvahekordis teises riigis.Välisriigi nõudevõimalused teise riigi kohtutes.Nõudmiste esitamise võimalused välisriigi vastu teise riigi kohtutes.

2 Peatükk

Tsiviilõiguslikud konfliktnormid.

Tsiviilseaduste konfliktide lahendamise üldised põhimõtted.

- § 46. Statuutide teooria (théorie des statuts).Statuutide teooria tekkimine ja selle alus. Tema üldpõhimõte.Statuutide eritlemine[reaalseteks ja personaalseteks (statuts réelles, statuts personnels). Nende tähendus.Statuutide teooria eesmärk. Statuutide teooria arenemine.Bartolus.Postglossaatorid. Prantsuse kool XVI sajandil (Dumoulin,d'Argentré, Gui Conquille).Hollandi ja Flaami kool XVII

sa jandil. (Burgundus, Rodenburgh, Paul Voet, J. Voet).

Prantsuse kool XVIII sajandil (Boullenois, Bouhier, Fruland). Nende koolide õpetused ja viimaste kriitika.

§ 47. Saksa teooria tsiviilseaduste konfliktide lahendamises

Hausi, Waechteri, Schaeffneri ja Savigny teooriad.

Nende lähtepunktid, sisu ja kriitika.

§ 48. Personaliteedi teooria (theorie de la personalite du droit). Selle lähtepunkt. Tema tekkimine ja arenemine.

Tema üldpõhimõtte ja üldvormel. Domitsiilprintsii (lex domicilii) subsidaarne kasutamine ja tagasi-
saate teooria (theorie du renvoi). Lex fori ja kvalifikatsioonide teooria (theorie des qualifications).

Personaliteedi teooria kitsendused avaliku korra (l'ordre public international) nõuete alusel. Avaliku korra mõiste, tähendus ja tema avalduse ulatus. Personaliteedi teooria kitsendused vormeli - locus regit actum - rakenduse alusel. Selle vormeli põhimõtte, tähendus, rakendamise alus ja ulatus. Personaliteedi teooria kitsendused tahteautonoomia (l'autonomie de la volonte) fiktsiooni alusel. Selle tähendus ja rakenduse ulatus.

§ 49. Tsiviilseaduste konfliktide lahendamise põhimõtted seadusandlustes. Meie seadusandlus. Välisriigid. Anglo-Saksi riikide seadusandlused. Romaani riikide (Prantsusmaa, Itaalia, Belgia, Hispaania j.t.) seadusandlused. Germaani riikide (Saksamaa, Austria, Schveitsi) seadusandlused.

2 katke.

Konfliktide lahendamine perekonnaõiguse alal.

§ 50. Perekonnaseisu aktide kokkuseadmine ja nende tunnustamine. Perekonna/seisuaktide pidamine meil ja välismaal. Välismaal kodumaalaste kohta kokkuseatud perekonnaseisuaktide vastuvõtmine ja tunnustamine. Selle tingimused. Välisesinduste ülesanded perekonnaseisuaktide alal.

§ 51. Hoolekanne. Hoolekanne korraldus Haagi 1902 ja 1905a.

konventsioonide alusel. Alaealiste hoolekanne. Täiskasvanute hoolekanne. Meie seaduse seisukoht.

§ 52. Abielu. a) Abielu sõlmimine. Abielu sõlmimise sisulised eelmed. Abiellumisvõime. Konfliktid sel alal. Nende lahendamine. Meie seadusandluse seisukoht. Abielu sõlmimise vorm. Abielu sõlmimise vormid üksikutes riikides ja meil. Abiellumise vormi tunnustamine. Haagi 1902 konventsioon.

§ 53. Kohustusõig b) Abikaasade isiklikud ja varanduslikud suhted. Abikaasade isiklikkude suhete lahendamise määramine. Haagi konventsioon. Abikaasade varandusl. suhete lahendamise määramine. Küsimuse lahendamine sõlmitud abielulepingu puhul ja viimase puudumisel. Seadusandluste seisukohad. Haagi 1905 a. konventsiooni määratlused.

c) Laste adopteerimine ja legitimeerimine.

d) Abielulahutus. Abielu lahutamise säteline külg. Konfliktid sel alal. Nende lahendamine. Haagi 1902 konventsioon. Meie seadusandlus. Abielu lahutamise vorm. Haagi konventsiooni põhimõtteid. Üldine määrus. Üksikute riikide reservatsioonid kodanliste lahutamisviiside kohta.

§ 53. Pärandusõigus. Doktriini seisukoht pärandusõiguse konfliktide kohta. Pärandusõiguse konfliktide lahendamise võimalused. Seadusejärgne pärandamine (ab intestat). Testamendijärgne pärandamine.

Testeerimisvõime ja testamendi vorm. Meie normid

§ 56. B.E.S. juhtmõte. Pärandusasjade korraldamine konsulaarlepingutes. Konfliktid juriidiliste isikute pärandusõiguse alal.

§ 57. Kohta võinud 3 k a t k e.

Konfliktide lahendamine varanduslikkude õiguste alal.

§ 54. Varad. a) Kinnisvarad. Üldpõhimõtted konfliktide lahendamise kohta kinnisvarade alal. Omandusõigus. Seisundid. Hüpotekaarõigused. Neil aladel esiletulevad konfliktid ja nende lahendamise põhimõtted.

b) Vallasvarad. Üldised konfliktide lahendamise põhimõtted vallasvarade alal. Üksikud vaated. Üksikud seadusandlused. Meie normid.

c) Iganemine ja siin esiletulevate konfliktide lahendamine.

d) Kirjanduslikud ja kunstialalised omandusõigused. Tööstus-kaubanduslikud omandusõigused. Siin esiletulevad konfliktid ja nende lahendamine.

§ 55. Kohustusõigused. Kohustusõiguste alal esiletulevate konfliktide lahendamise üldpõhimõtte ja selle väljendus seadusandlustes. Meie seadusandlus.

a) Lepingulised kohustused. Lepingu sõlmimisvõime ja siia kuuluvate konfliktide lahendamine. Lepingu sisu. Lepingu sisust tekkivate konfliktide lahendamise põhimõtted. Meie seadusandluse seisukoht. Lepingu vorm. Siin esiletulevate konfliktide lahendamise üldpõhimõtte. Meie seadusandluse seisukoht.

b) Mittelepingulised kohustused. Siin esiletulevate konfliktide lahendamise põhimõtte.

c) Veksli ja transpordikohustused. Rahvusv. vekslisõigus. Haagi vekslisõiguse konverentsid (1910 ja 1912) ja nende tulemused. Leping vekslisõiguse kohta. Maatranspordi kohustused. Mereõiguse konverentsid Brüsselis (1920, 1922, 1926) ja nende tulemused.

3 PEATÜKK.

Rahvusvaheline protsessiõigus.

§ 56. Üldine põhimõtte rahvas^{he}valiste protsessuaalnormide kohta. Rahvusvahelised lepingud protsessuaalnormide rakendamisküsimuste lahendamiseks.

§ 57. Kohtu võimkonna küsimus. Meie seadusandluse põhimõtte. Välisseaduse käsitlemine kohtutes. Üldpõhimõtte. Välisseaduste käsitlemise teostamine.

§ 58. Välismaalaste protsessiõigused. Välismaalaste õigus- ja teovõime protsessi alal. Selle määramispõhimõtte. Välismaaliste juriidil. isikute protsessiõigusvõime. Välismaalase seisukoht. protsessis.

§ 59. Protsessi kõik.Nõude esitamine. Alluvuse küsimus.
Nõude esitamise vorm. Kohtukutse ja selle väljas-
tamine. Kohtusse ilmumine. Tõendused.Tõenduste
vorm. Tunnistajad.

§ 60. Otsuste täitmine.

-oooooooooooooooo-

Literatuur:

- 1) Paul Fauchille, Traité de droit international public. 8 éd. 1922-1926.
- 2) Franz von Liszt, Das Völkerrecht systematisch dargestellt, 12 Aufl. bearbeitet von M. Fleischmann.
- 3) Prof. A. Piip, Rahvusvahelise õiguse süsteem. 1927.
- 4) André Weiss, Manuel de droit international privé, 9 éd. 1925. Supplément. 1928.
- 5) Gustav Walker, Internationales Privatrecht. 2 Aufl. 1922.
- 6) Gustav Lippert, Handbuch des Internationalen Finanzrechts, 2 Aufl. 1928.
- 7) Rahvusvaheliste lepingute tekstid.

*Kassolev Kava Siidvalda &
22/ kassokümmeis Kava) lehenige teksti.
7. oktoober 1929 J. Kasep*